

College van burgemeester en wethouders

Vergadering van : 19 november 2024
Gemeente Hardinxveld-Giessendam
Zaaknummer : 2024-0090446

Zorgplicht bibliotheek - Informatienota

Samenstelling:

Inhoud

Inleiding

De bibliotheek is meer dan alleen een uitleenpunt van boeken. Het is een onmisbare maatschappelijke voorziening in onze gemeente. In de bibliotheek kunnen mensen zich ontwikkelen, zich laten inspireren, hulp krijgen, elkaar ontmoeten en ook tot rust komen. Het is een plek voor jong en oud en voor iedereen toegankelijk. Bibliotheken dragen bij aan een aantal grote maatschappelijke opgaven in de samenleving rond lezen, digitale geletterdheid en een leven lang leren. Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Door een wijziging in de bibliotheekwet worden gemeenten verplicht om inwoners toegang te geven tot een volwaardige bibliotheek binnen redelijke afstand, ook wel zorgplicht genoemd.

Zorgplicht

Op dit moment is de nieuwe wet voor een zorgplicht voor bibliotheken openbaar gemaakt voor inspraak. Beoogd wordt dat de wet op 1 januari 2026 van kracht gaat. Voor gemeenten houdt de wet in dat zij de toegang tot de openbare bibliotheek waarborgen en zorgen voor een 'volwaardige toekomstgerichte bibliotheek' in iedere gemeente. Om te borgen dat de zorgwet wordt uitgevoerd wordt er een kader gevormd waar gemeenten zich aan moeten houden en wordt er vanuit het Rijk vanaf 2025 een bijdrage van €2,95 per inwoner (minimaal €100.000,-) beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de bibliotheken.

Het Rijk ziet een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening als: 'een goed bereikbare openbare bibliotheek die de hele breedte aan maatschappelijke bibliotheekfuncties aanbiedt en daarmee van belang is voor de lokale gemeenschap. Het is een fysieke plek met een relevante digitale aanwezigheid en een robuuste bestuurlijke en financiële verankering.'

In opmars naar deze zorgplicht is er in 2023/2024 een SPUK regeling opgesteld om de bibliotheek toekomstbestendig te maken. De bibliotheek in Hardinxveld-Giessendam heeft ook aanspraak gemaakt op deze SPUK regeling voor onder andere inzet van verruiming van de openingstijden met 10 uur naar 36 uur per week per 1 januari 2025 en extra programmering van 6 uur per week per 1 januari 2025.

Consequenties

Gemeenten worden met ingang van de zorgplicht verplicht om, in samenwerking met de bibliotheek, een periodiek meerjarenplan van 4 jaar voor het bibliotheekwerk op te stellen. Het plan beschrijft op welke manier de gemeente de wettelijke zorgplicht invult, daarbij rekening houdend met elementen als de omvang, de dichtheid en samenstelling van de bevolking, de lokale maatschappelijke opgaven en de positie van de bibliotheek te midden van andere sociaal-culturele voorzieningen en het onderwijs. Dit alles om iedere gemeente te voorzien van een toekomstgerichte bibliotheek.

Maatschappelijke functies

De 5 maatschappelijke functies of taken van de bibliotheekwet die terug zullen komen in het meerjarenplan zijn:

1. Kennis en informatie beschikbaar stellen
2. Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie

3. Stimuleren om te lezen
4. Ontmoetingen en debatten organiseren
5. Mensen laten kennismaken met kunst en cultuur

Wetswijziging

In de wetswijziging wordt vastgesteld aan welke elementen een bibliotheekorganisatie minimaal moet voldoen om zich te kwalificeren als 'volwaardige bibliotheek' en legt vast wat de basisvoorziening inhoudt. Het komen tot een basisvoorziening in heel Nederland vergt een kwaliteitsimpuls en daarmee gepaard gaande investering. Het kader is landelijk uniform en zo beperkt als kan en zo stevig als moet. Elke 4 jaar stelt het Rijk samen met het veld een hoofdlijnennotitie vast waarin normen en financiering worden vastgesteld

De wetswijziging houdt in:

- Elke gemeente heeft tenminste 1 bibliotheekvestiging die als absoluut minimum tenminste 15 uur per week professioneel bemand open is, een collectie heeft en de 5 maatschappelijke functies uit de huidige Wsob (Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen) kan vervullen;
- Elke gemeente maakt elke 4 jaar in samenwerking met de bibliotheek een meerjarenbeleidsplan bibliotheekvoorziening;
- De provincie houdt toezicht;
- Decentralisatieuitkering van €2,95 per inwoner (minimaal €100.000,-).

Naast de wet en de decentralisatieuitkering voegt het ministerie van OCW op landelijk niveau nog 2 instrumenten toe:

- Jaarlijks bestuurlijk overleg over de verschillende bibliotheekinstrumenten (en de monitoring daarvan), en de mogelijkheid tot het informeren van de Tweede Kamer over de voortgang in het versterken van het bibliotheekstelsel;
- Evaluatie van de wet.

Vervolg zorgplicht

Ambtelijk en bestuurlijk zijn we met de gemeenten in de regio en met bibliotheek AanZet in gesprek. Door AanZet wordt overzichtelijk gemaakt hoe elke vestiging op dit moment voldoet aan de 5 maatschappelijke taken van de Wsob, hoe elke vestiging er financieel voorstaat, hoe de organisatie en aangeboden producten financieel zijn onderbouwd en hoe er toegewerkt kan worden naar een vestiging die voldoet aan een 'volwaardige toekomstgerichte bibliotheek'.

Subsidieaanvraag 2025 en tekorten

Naast de gesprekken over de toekomstige zorgplicht, zijn we met bibliotheek AanZet in gesprek over de subsidieaanvraag 2025 en de opgelopen tekorten over voorgaande jaren. In 2025 beschikken we voor de subsidieaanvraag 2025 een bedrag van €475.000,-. Het totale tekort van voorgaande jaren is op dit moment €60.000,-. Dit tekort is ontstaan doordat er tot en met 2022 geen indexatie is toegepast. Momenteel zijn er gesprekken gaande over de mogelijkheden om met elkaar de tekorten op te lossen.